

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. se pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtak pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100—K, za naročnike v inozemstvu 140—K letno. Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostopne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 " 50 za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t.j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33/I

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama tije so proste poštne.

Poglavje o avtonomiji.

Da bi se do kraja ne skisala naša pušta politična godlja, so se naše brihtne glave, pa so vrle vanjo polno dozo novega ekstrakta, ki se mu pravi — avtonomija. Vrgle so kar tako na slepo srečo, že zaradi krvavo potrebne izpremembe, za poskušajo, da bi se pokazalo, ali bo kaj zaleglo, ali ne...

Ne smem dalje, zakaj v stanovsko glasilu spada le stanovska politika. Zato bom pisal o avtonomiji samo toliko, kolikor se tiče nas »centralistov« v UJU.

Pravijo, da je pred nekaj desetletji živel profesor zgodovine, ki se je bil tako zagrizel v punske vojne, da so mu naposled postale te vojne edini izvir vsega drugega dejanja in nehanja. Naj ga je poharal človek za to ali ono, pa najsi bo še tako vsakdanjo stvar, zmerom se je izluščil odgovor iz punskih vojn. Tako se je zgodilo, da so zdeli ljudje temu profesorju ime »Hanibal« in ga ni več nikoli nihče tako klical, kakor je stalo v krstnem listu črno na belem. Tisti, ki so gospoda pobliže poznali, zatrjujejo, da je bil na ta zdevček sila ponosen.

Podobno se je zadnje čase zagrizel nek gospod v avtonomijo in zdaj je avtonomija alfa in omega vsega njegovega dejanja in nehanja. Celo dež in posetev peha že v avtonomijo in tako si nemara tudi on prizadeva, da bi obvisel na njem za vse čase blagodneči zdevček »Avtonomist«. Pa recimo, da je to njegova stvar. Naša stvar pa je, da se možu primerno zahvalimo za skrb, ki jo posveča »našemu učiteljstvu v premislek«.

Lepo in koristno je, da se ljudje zanimajo za naš stan. Še lepše in koristneje pa je, če nam ponujajo dobrih naukov. Hvaležni smo jim za tako dobrotelost, zakaj dobro se zavedamo, da nismo popolni niti kot organizacija, še manj pa kot njeni posamezni člani. Učitelji smo in vendar še učenci. Ni nas sram tega priznanja, zakaj samo bogovi so popolni, za ljudi pa vemo, da si morajo nabirati skušenj vse do groba. Nepopolnost torej ni samo poteza naše slabosti, ampak je poteza človeške slabosti sploh. Eno pa je, kar je človeku potrebno: samospoznanje in njegova zdrava posledica: pot od slabega k dobremu.

Ni lahka ta pot. Človek le prerad krene v stran, omahuje, zaide, zabrede in to tem raje, čimbolj sta si v laseh njegova volja in moč. Zato mu je večkrat potreba preizkušnega vodnika.

Tako je tudi z nami. Saj bi niti ne bilo treba tega pripovedovati, ker vsaj nam ni nič novega, ponavljati pa moramo to pošteno izpoved samospoznanja, da ne pride kdo in nas navsezadnje prav po nemarnem ne okleveta za megalomane.

Za dobre in koristne nauke smo vsakomur hvaležni. Ne branimo se jih, temveč se radi ravnamo po njih vselej in povsod. Drugače pa je, če nam kdo prišumari z zabuhlimi frazami in jih hoče po vsej sili postaviti v naš evangelij. Med te spada g. »Avtonomist« s svojo modrostjo, ki jo ponuja »našemu učiteljstvu v premislek«.

Najprej nam nameče par oguljenih besed o »Kačurjih« in »Hlapcih« in potem kratkoma pove, da je »vloga, ki jo je igralo učiteljstvo doslej v našem javnem življenju in jo igra še danes, naravnost ponižujoča«. Seveda nas je učeni gospod pobasal vse skupaj v eno vrečo in najtlač nanjo še ta-le klasični stavek: »V se-

demdesetih letih je bilo (učiteljstvo) prepričano vladajočim nemškutarjem, v devetdesetih letih in pozneje je prijadralo med liberalce in lomilo zanje svoja kopja, pred vojno se je začelo zatekati pod mogočno »r. Šušteršičevo okrilje, danes je pa najglasnejši glasnik centralističnega bankrotstva naših »demokratov« in oboroževatelj katastrofalne politike Svetozarja Pribečevića«. Tako izgleda torej naša klavrsna zgodovina: šiba na vodi, list v vetru...

Gospoda »Avtonomista« čisto nič ne moti, da »Dejanja govore« precej drugače o naši preteklosti, tudi ga ne moti, da smo si zgradili mogočno stanovsko organizacijo, ki smo vrgli iz nje enkrat za vselej vso politično nesnago in si napisali na prapor samo ime jugoslovanskega učitelja. Ne moti ga niti naša stanovska zavednost in disciplina, ki sta se dovolj jasno pokazali iz volitev v višji šolski svet. Vse to moža vedoma prav nič ne zanima. Njega boli samo to, da se učiteljstvo neče behati za »avtonomijo«, to se pravi, ogorčen je, da si ne želimo več nazaj tistih inkvizitorskih časov, ko smo morali molče nastavljanje pleča, da so lomatile po nas avtonomistovske batine raznih c. kr. rabljev.

Gospoda »Avtonomista« moti, da smo si izbrali pot svobode, tiste svobode, ki je vredna človeka XX. stoletja, ki je vredna našega toliko zbezanega naroda. Moti ga, da hočemo na to svetlo pot lepše hodočnosti pripeljati tudi tiste nesrečne množice našega ljudstva, ki jih razni demagogi namenoma zadržujejo v temi, da jim lažje pijejo kri in mozeg. Ti krvosesi dobro vedo, da so jim štete ure, od tod njihov obupni boj za obstanek laži in prevar. Toda učiteljstvo, ki se je po svoji ogromni večini otreslo teh ciničnih parasitov, bo napelo vse svoje sile, da bo tudi narodu pokazalo edino pravo pot — pot v svobodo, ki nam jo more dati samo krepka Jugoslavija, nikoli pa kako avtonomistično zmašilo po c. kr. avstrijskem receptu.

Zato nam izvablja samo pomilovalen nasmeh, ako vzdigne g. »Avtonomist« (ki smo ga včasih smatrali za precej resnega moža) svoj doktrinarski kazalec, pa nam požuga: »Gorje vsem onim izdajalcem, ki bodo iz naivnosti, zaslepljenosti ali iz osebnih interesov padali lastnemu narodu v hrbet pri njegovem življenjskem in eksistencijskem boju. Oni stan, ki hoče biti voditelj in učitelj ljudstva, ki pravi, da je pionir prosvete in kulture, bo stal pred narodom kot njegov največji sovražnik, kot izdajalec v njegovem najsvetejšem boju. Ljudstvo ne bo gledalo proti vaški šoli kot učilnici svoje mladine, v učitelju ne bo videlo svojega prijatelja in voditelja, ampak svojega sovražnika hlapca one klike, ki ga tlačijo k tlom in mu sesa kri« — in ta klika je tista, ki so jo zdaj vsa usta polna »avtonomije«, ki boleha takorekoč na kronični avtonomiji.

Tovariši in tovarišice v UJU! Taki in podobni »avtonomistični« izbruhi so nam v dokaz, da je pot, ki jo hodimo dalje od političnega gnoja edino prava. Le dalje po tej poti in nikoli več v stran! Nikoli ne pozabimo, kdo nas je oprostil stoletnih verig hlapčevanja! Živela enotna Jugoslavija! Živela naša mlada, krepka organizacija! —az—

Vsak Jugoslovčan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

Prave besede o pravem času.

Izvajanjem viš. nadzornika Gangla v 14. števil. »Tovariša« pač nimam nič prištaviti. Saj so tam besede za blagor naroda iskreno vnetega moža. Kdor se pa čuti prizadetega, naj reče »mea culpa« ter skuša zamujeno nadomestiti.

Člankar »Kmet. Lista« pa naj pomni, kako težko je tuintam stališče učitelja med kmeti. Tukaj je učitelj istinito zidar, ki ob cesti zida in tak ima mnogo mojstrov. Vsako gibanje učitelja se koj kritikuje. Učitelj si po naziranju znane stranke med ljudstvom ne sme pridobiti tal; smatra se naj kot neko potrebno zlo. Le berite klerikalne časopise! Ako ti ne zadoštujejo, spravijo se nad učitelja celo v cerkvi. Učitelj, ki živi med takimi zagrizenci, mora imeti dobre živce. V avstrijskih časih so se hranili pri štaj. dež. šol. svetu vsi izrezki »Gospodarja« in »Straže«, v katerih je bil napaden učitelj(ica), to seveda po zaslugah takratnih policistov okr. šol. nadzornikov. Ako se je pa učitelj krepko in uspešno v bran postavil, razkričali so ga, včasih celo v lastnih vrstah za politično nestrpnega. Upam, da sedanja naša uprava nima tega postopanja. Lahko razumljivo je, da marsikateri učitelj stori v šoli svojo dolžnost, za drugo se pa ne briga, da si ne greni življenja.

Mladi učitelj, ki še med ljudstvom ni vkoreninjen s kulturnim delom, jako težko začne. Ako je le Sokol, že zadostuje, da ga začnejo črniti in preganjati. Vsaka malenkost jim je povod, da jo razbodo po velikanski greh. Marsikateri duhovnik ali njegov pristaš desetkrat huje greši, vendar se nihče nad tem ne spodtika.

Rojenice svoje darove različno dele. Eden ljubi godbo in se peča z njo; drugi je učenjak kakor botanik, zgodovinar itd. ter o svoji stroki piše; tretji je zopet sadjar in vinogradar. Vsaki se peča s stroko, v kateri je čim višje izobražen. In to je prav! Kako more posameznik nekaj nuditi, česar sam nima. Vsi ti vrše svojo narodno kulturno delo — akoravno se to hipno med kmeti ne pozna.

Člankar v »Kmet. Listu« našteva samo knjižnice in predavanja. Prvi posel je vendar lahek, ako je le knjižnica pri rokah in ako ljudstvo ve za njo. Šoli odrasla kmetska mladina pozimi, ob praznikih in nedeljah jako rada bere. Isto je s predavanji, samo, da bo učitelj predaval ono sнов, katero obvladuje, v kateri je strokovnjak in ako ga nasprotniki ne ovirajo. Tukaj bi se ga pa moralo vabiti, vzpodbujati in ščititi.

Spominjam se jeseni l. 1919., ko so klerikalni zagrizenci zlobnili k posvetovanju župane našega okraja. V »Uradnem Listu« so čitali naše plače in da mora občina učiteljem preskrbeti stanovanje in kurivo. Koliko prahu je vzdignila ta nevilhta in so šli pri tem na lim tudi »Samostojni«. Učitelji smo vedeli, da je kaj takega v naših razmerah nemogoče in tudi na nobeni šoli obeh okrajev učiteljstvo ni kuriva od kraj. šol. svetov zahtevalo. Da se je tam blatil naš stan, je umevno. Mi smo pa rekli takrat: »Klerikalci« in »Samostojni« gredo v en koš — sicer bi zadnja stranka med nami imela več pristašev, saj je po svojem programu učitelju, kateri živi med kmeti, simpatična.

Beg iz dežele opravičujem. Zakaj bi si pa človek ne smel zboljšati svojega socialnega in tudi gmojnega stališča, ako se mu prilika nudi. Sicer pa pot mest-

nega učitelja tudi ni uglašena, kajti moje šolske mladine med kmeti nikdar ne zamenjam z njegovo. Tudi on je zidar, kakor sem v uvodu omenil, a po mestu hodi mnogo ljudi in v tej množici se posameznik zgubi. Izpostavljen tedaj ni izbruhom politične surovosti v toliki meri in samo zaradi tega ga že odnekad zaviram.

Naj pride kmet iz ravnine orat hribovito njivo, naj meče težko ilovnato brazdo v breg. Kako se bo trudil za ljubi kruhek! Isto mečemo mi stranski učitelji našo življenjsko brazdo z velikim trudom.

Za to naj bi se nam pa nudilo dostojno stanovanje in z učili dobro opremljene šole. Pojdimo pogledat bivše nemške šole v naših krajih! Znani so opremiti te zavode in viditega se je ponemčurjenje tako bujno vršilo. Stranske šole so se razširjale ter se je štedilo z izdatki za stanovanje učitelja(ice). Ta si je dobil na vasi stanovanje. Pred vojno je bil kmet s 5—6 K na mesec zadovoljen. Po vojni mu ni zadostovalo 30—40 K. Zahteval bi za sobo v treh metrih tudi 100 K, a bal se je kazni, postavil učitelja na cesto, sobo pa porabil za lastno ugodnost ali pa tam nastanil dminarja.

Skrbite tedaj na stranskih šolah za dostojna stanovanja. V krajih, kjer so že nekdanj odločevali šoli naklonjeni možje, dobi učitelj pristo stanovanje, kakor bomo v razpisih različnih služb. To pa gotovo radi tega, da občina dobi dobrega in zadovoljnega učitelja. Vsak bo šel službovat tja, kjer dobi stanovanje in ne tja, kjer ga za pošten denar sploh ne dobi.

Tudi učiteljica opravlja kulturno delo, ako n. pr. poučuje ročna dela, ker tudi to štejem sem. Oziraje se na razmere in potrebe ljudstva, napravi mnogo koristnega. Sicer bodo pa naše tovarišice dobile obilo posla v »Kolu slovenskih sester« in tam na nobene manjkalo. Ona lahko vodi knjižnice, lahko predava o zelenjadi in cvetlicah, o kuhi in gospodinjstvu. Za ta posel mora pa imeti oni temperament kakor učitelj. Institucija učiteljice je med našim ljudstvom precej nova, kajti pred 30 leti smo imeli v celem okraju le eno učiteljico in še to na trški šoli. Konservativen naš kmet je poznal prej le učitelja ter bo tak preteklo še nekaj časa, predno bo stopila učiteljica s podrobnim delom med ljudstvo.

Konečno vabim vse mlade tovariše med kmete. Ako je delo težje, so pa uspehi in hvaležnost tem večja. Kakor je kmetsko ljudstvo v pretežni večini nepokvarjeno, tako je duša kmetskega otroka nežnejša in pristopnejša. Otroška duša Ti bo ključ do srca staršev in ko si pridobiš te, si na konju. Veseliš se in žaluješ s kmetom, obratno pa, ako Te tarejo skrbi in nadloge, pomaga Ti in Te tolaži tudi trpin — kmet. Uredi si šolski vrt s čebelnjakom in Tvoje življenje bo polno noezije, katere v mestih in prometnih krajih ne najdeš. Upamo, da bo sprejet za kancelarparagrafom tudi šolski zakon; potem nisi več na milost in nemilost izročen političnim demagogom.

T. Kurbus.

Dopis iz Prekmurja.

Na občnem zboru »Učiteljskega društva za krški okraj« je učiteljstvo ponovno protestiralo proti nastavljanju nekvalificiranih učnih moči. V normalnih razmerah bi podpisala tudi jaz to resolucijo z obema rokama. Ali danes in tu v Prekmurju so pa razmere popolnoma drugače-